

**REGULATORNA KOMISIJA
ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU REPUBLIKE SRPSKE**

**IZVJEŠTAJ O RADU
ZA 2004. GODINU**

Trebinje, juli 2005. godine

Sadržaj

Predgovor	4
A. IZVJEŠTAJ O RADU REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU	6
1. Rad Regulatorne komisije za električnu energiju u 2004. godini	6
1.1. Uvod	6
1.2. Pravni okvir regulacije elektroenergetskog sektora i elektroenergetskih djelatnosti	7
1.3. Nadležnosti Regulatorne komisije za električnu energiju	7
1.3.1 Izdavanje dozvola	8
1.3.2 Regulacija cijena električne energije i elektroenergetskih usluga	8
1.3.3 Rješavanje sporova	9
1.3.4 Zaštita potrošača	10
1.4. Izrade i donošenja akata	10
1.4.1 Tarife	12
1.4.2 Dozvole	13
1.4.3 Javne rasprave i rješavanje sporova i žalbi	14
1.4.4 Opšti uslovi za snabdijevanje i isporuku električne energije	14
1.4.5 Otvaranje tržišta	15
1.4.6 Obnovljivi izvori energije	16
1.5. Saradnja	16
1.5.1 ERRA - Regionalno udruženje energetskih regulacijskih tijela	16
1.5.2 ECSEE - Energetska zajednica Jugoistočne Evrope	17
1.5.3 Saradnja s drugim regulatornim komisijama	18
1.5.4 Učešće u radu skupova, konferencija i seminara	18
1.6. Zaposleni, organizacija i javnost rada	19
1.6.1 Zaposleni i organizacija rada Regulatorne komisije	19
1.6.2 Javnost rada Regulatorne komisije	20
1.7. Finansiranje Regulatorne komisije	20
1.7.1 Finansiranje Regulatorne komisije	20
1.7.2 Revizorski izvještaj	22
2. Reforma elektroenergetskog sektora i tržište električne energije u Republici Srpskoj	25
2.1. Opšte napomene	25

2.2. Zakon o električnoj energiji, primjena i poteškoće u njihovoј primjeni	25
2.3. Tržište električne energije i javne usluge	26
2.3.1 Proizvodnja električne energije	26
2.3.2 Prenos električne energije	27
2.3.3 Distribucija električne energije	28
2.3.4 Snabdijevanje električnom energijom	29
2.3.5 Operatori sistema	31
2.4. Dinamika otvaranja tržišta	31
2.5. Sigurnost snabdijevanja	31
2.5.1 Izgradnja proizvodnih objekata električne energije	32
2.5.2 Sigurnost elektroenergetskog sistema i tržište električne energije	32
2.6. Cijene električne energije u Republici Srpskoj	33
2.6.1 Domaćinstva	33
2.6.2 Ostali kupci	34

Predgovor

Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske (u daljem tekstu "Regulator") osnovana je u skladu sa Zakonom o električnoj energiji Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 66/02, 29/03, 86/2003 i 111/04) u cilju regulisanja monopolskog ponašanja i obezbjeđenja transparentnog i nediskriminirajućeg položaja svih učesnika na tržištu električne energije u Republici Srpskoj.

Izvještaj o radu Regulatora pripremljen je u skladu sa članom 31. Zakona o električnoj energiji Republike Srpske koji određuje da je Regulator o svom radu dužan izvještavati Narodnu skupštinu Republike Srpske najmanje jednom godišnje.

U prvom dijelu Izvještaja opisan je rad i aktivnosti Regulatora u toku 2004. godine, način finansiranja sa finansijskim izvještajem, kao i planirane aktivnosti za 2005. godinu. U drugom dijelu Izvještaja iznose se zapažanja koja su od značaja za razvoj elektroenergetskog tržišta, stanje elektroenergetskog sistema i tržišta električne energije u Republici Srpskoj, Bosni i Hercegovini i okruženju.

U skladu sa članom 15. Zakona o električnoj energiji Republike Srpske, na prijedlog Vlade Republike Srpske, Narodna skupština Republike Srpske je na Devetoj sjednici, održanoj dana 09. oktobra 2003. godine, imenovala je predsjednika Milenka Čokorila i dva člana Regulatora: Slobodanku Milašinović i Milana Baroša. Odluke o imenovanju objavljene su u «Službenom glasniku Republike Srpske» broj 90/03 od 06. novembra 2003. godine, i broj 93/03 od 14. novembra 2003. godine.

Nakon imenovanja Regulator je na prvoj redovnoj sjednici donio Statut i utvrdio Prijedlog budžeta za 2004. godinu. Statut Regulatora objavljen je u «Službenom glasniku Republike Srpske» broj 41/04 od 07. maja 2004. godine.

Narodna skupština Republike Srpske donijela je Odluku broj 01-208/04 o usvajanju budžeta Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske za 2004. godinu 5. marta 2004. godine ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 28/04), a Budžet Regulatora za 2004. objavljen je 07. maja 2004. godine ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 41/04).

Regulator je donio Odluku o regulatornoj naknadi za 2004. godinu 19. aprila 2004. godine («Službeni glasnik Republike Srpske» broj 41/04 od 07. maja 2004. godine).

Upis u sudski registar izvršen je krajem aprila 2004. godine.

U skladu sa odredbom člana 13. stav 2. i 3. Zakona Regulator ima svojstvo pravnog lica i upisuje se u sudski registar.

Članovi Regulatorne komisije profesionalno su preuzeли dužnost u maju mjesecu 2004 godine.

Ugovori o radu sa odabranim kandidatima zaključeni su u julu 2004. godine. Tenderi za nabavku opreme i iznajmljivanje poslovnog prostora realizovani su u skladu sa propisanim postupkom, a od 1. avgusta 2004. godine zaposleni počinju sa radom.

Od 01. avgusta 2004. godine počinju intenzivne aktivnosti Regulatora na pripremi, donošenju pravila i propisa iz zakonske nadležnosti, a istovremeno se vrši i intenzivna obuka zajedno sa osobljem državne i entitetske komisije Federacije o tarifama, licencama i opštim pitanjima iz oblasti regulacije elektroenergetskog sektora.

Preliminarni izvještaj o radu Regulatora u 2004. godini, sa procjenom ostvarenja budžeta prezentovan je Narodnoj skupštini Republike Srpske 28.12.2004. godine prilikom razmatranja i usvajanja Budžeta za 2005. godinu.

A. IZVJEŠTAJ O RADU REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU

1. RAD REGULATORNE KOMISIJE ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU U 2004. GODINI

1.1. Uvod

U cilju usklađivanja zakonske regulative sa zahtjevima direktiva Evropske Unije koje se bave tržištem i razvojem tržišta električne energije i ispunjavanju preuzetih obaveza iz sporazuma sa međunarodnim finansijskim institucijama, Narodna skupština Republike Srpske donijela je Zakon o električnoj energiji ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 66/02, 29/03 ,86/03 i 111/04), te druge propise, izjave, planove i deklaracije kojim se obavezuje na usklađivanje legislative i promociju regulacije i konkurenциje na energetskom tržištu. Ovaj proces ojačan je usklađivanjem sa odgovarajućim aktima zemalja Jugoistočne Evrope promovisanim kroz dokumente Atinskog procesa čiji je BiH učesnik.

Bosna i Hercegovina se kao potpisnica Memoranduma o razumjevanju o Regionalnom energetskom tržištu i njegovoj integraciji u unutrašnje tržište Evropske zajednice iz 2002. i 2003. godine (Atinski memorandum) obvezala da će uspostaviti zajednička pravila i tržište električne energije kako je predviđeno Direktivom o električnoj energiji 96/92/EC i 2003/54/EC, te na taj način uskladiti politiku o energiji sa zemljama Jugoistočne Evrope i Evropskom Unijom.

Atinski memorandum uređuje politiku i ciljeve kojima se nastoji uspostaviti regionalno tržište energije u zemljama Jugoistočne Evrope i postepeno osigurati njegovu integraciju u unutrašnje tržište energije Evropske Unije. Regionalno tržište električne energije u Jugoistočnoj Evropi uspostavljaće se postepeno uz promovisanje usklađenih pravila i propisa u cijeloj regiji.

Osnovne pretpostavke regulacije tržišta električne energije su funkcionalno razdvajanje elektroenergetskih djelatnosti u vertikalno integrisanim elektroprivrednim preduzećima, kako bi se djelatnosti koje su po svojoj prirodi monopolske razdvojile od ostalih djelatnosti, sa strateškim ciljem da se monopolske djelatnosti odvijaju u regulisanim uslovima, a sve druge djelatnosti u uslovima slobodne konkurenциje.

Zakonom o električnoj energiji Republike Srpske (u daljem tekstu: Zakon) propisano je da se za regulisanje obavljanja elektroenergetske djelatnosti na tržištu Republike Srpske, odnosno regulisanje monopolskog ponašanja i obezbjeđenja transparentnog i nediskriminirajućeg položaja svih učesnika na tržištu, osniva Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske.

Zadatak Regulatora je da obezbijedi uslove da se otvoriti tržište za slobodnu konkureniju u djelatnostima koje po svojoj prirodi nisu inherentno monopolске, a da u monopolskim djelatnostima obezbijedi, pored ostalog, ravnopravan pristup svih strana, kvalitet usluge i pravičnu cijenu uz rentabilno poslovanje učesnika, te sprječavanje monopolskog ponašanja, odnosno obezbjeđenje transparentnog i nediskriminatorskog ponašanja na tržištu električne energije.

Za postizanje ovih ciljeva u datim uslovima, važno je da se postigne razumijevanje kako regulisanih preduzeća, tako i potrošača i njihovih predstavnika.

1.2. Pravni okvir regulacije elektroenergetskog sektora i elektroenergetskih djelatnosti

U skladu sa odredbama Zakona osnovana je Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske, kao specijalizovana, samostalna, nezavisna i neprofitna organizacija sa ovlaštenjima regulisanja elektroenergetske djelatnosti u Republici Srpskoj.

U provođenju Zakona doneseni su slijedeći akti:

- Odluka o imenovanju predsjednika i članova Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 90/03 i 93/03)
- Statut Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 41/04)
- Etički kodeks za članove i zaposlene u Regulatornoj komisiji za električnu energiju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 49/04)
- Odluka broj 01-208/04 o usvajanju budžeta Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske za 2004. godinu od strane Narodne skupštine Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 28/04),
- Odluka o regulatornoj naknadi za 2004. godinu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 41/04).
- Pravilnik o radu, unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mesta Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 49/04).
- Poslovnik o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 96/04).

1.3. Nadležnosti Regulatorne komisije za električnu energiju

Poslovi koje obavlja Regulatorna komisija propisani su Zakonom, Statutom Regulatora kao i podzakonskim aktima koji se donose na osnovu Zakona o električnoj energiji Republike Srpske.

Nadležnosti Regulatora su:

- nadzor i regulisanje odnosa između proizvodnje, distribucije i kupaca električne energije uključujući i trgovce električnom energijom,
- propisivanje metodologije i kriterijuma za utvrđivanje cijena snabdijevanja nekvalifikovanih kupaca električnom energijom,
- utvrđivanje tarifnih stavova za korisnike distributivnih sistema i tarifnih stavova za nekvalifikovane kupce,
- izdavanje ili oduzimanje dozvola za proizvodnju, distribuciju i trgovinu električnom energijom,
- utvrđivanje opštih uslova za isporuku električne energije.

U izvršenju svojih ovlašćenja i obavljanju funkcija, u skladu sa istim Regulator je dodatno nadležan da:

- unapređuje efikasnost, pouzdanost i ekonomičnost za proizvodnju, distribuciju i razmjenu električne energije;
- unapređuje konkurenčnost;
- podstiče efikasnost, ekonomičnost i sigurnost u korišćenju električne energije;

- reguliše kvalitet usluge i tarifa i rentabilne cijene, imajući u vidu interese kupaca i potrebe preduzeća za isporuku električne energije;
- obezbjeđuje pravičnost u snabdijevanju električnom energijom;
- obezbjeđuje transparentno i nediscriminatorsko ponašanje na tržištu električne energije;
- obezbjeđuje da elektroenergetska djelatnost na teritoriji Republike Srpske ne utiče nepovoljno na zdravlje, sigurnost i zaštitu životne sredine;
- nadzire efikasnost mehanizama i postupaka koji obezbjeđuju sistemsku srednjoročnu i dugoročnu ravnotežu između potrošnje i isporuke električne energije;
- stvara uslove za razvoj elektroenergetskog sistema (proizvodnje i distribucije);
- donosi mјere za sprečavanje zloupotrebe monopolskog ponašanja korisnika dozvole izdate od strane Regulatora.

1.3.1. Izdavanje dozvola

Zakonom je propisana nadležnost Regulatora za izdavanje i oduzimanje dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti, za izgradnju elektroenergetskih objekata i elektroenergetskih saglasnosti.

Članom 58. Zakona predviđeno je da svi postojeći pravni subjekti u oblasti proizvodnje, distribucije, snabdijevanja i trgovine električnom energijom obavezno podnose zahtjev za dozvolu.

Obzirom da Regulator u skladu sa Zakonom ima nadležnost za izdavanje dozvola za obavljanje elektroenergetskih djelatnosti, za izgradnju elektroenergetskih objekata i elektroenergetskih saglasnosti, on je u toku 2004. godine, odmah nakon pravnog konstituisanja, preuzeo sve korake na donošenju neophodnih podzakonskih akata, kako bi se što skorije pristupilo izdavanju dozvola elektroenergetskim subjektima.

U cilju obezbjeđenja pravila i jasnih smjernica u vezi izdavanja dozvola i saglasnosti za sve subjekte u elektroenergetskom sektoru u Republici Srpskoj, Regulator je donio Pravilnik za izdavanje dozvola i saglasnosti u aprilu 2005. godine.

1.3.2. Regulacija cijena električne energije i elektroenergetskih usluga

Regulator obavlja poslove u vezi sa regulisanjem cijena električne energije. Ciljevi ekonomске regulacije u elektroenergetskom sektoru zasnivaju se na unapređenju tržišnih principa u skladu sa Zakonom koji se zasniva na opšteprihvaćenim međunarodnim standardima na polju električne energije i teži da promoviše postepenu liberalizaciju nacionalnog tržišta električne energije. Pri tome, Zakon slijedi principe nediskriminacije i ravnopravnosti lica i svojine.

Zakon o električnoj energiji predviđa postepenu liberalizaciju. Ta postepenos u uvođenju liberalizacije se u prvom redu odnosi na proizvodnu funkciju koja će u prvoj fazi biti regulisana djelatnost sa regulisanim cijenama. Osnivanje tržišnih institucija i izgradnja tržišnih mehanizama će omogućiti uvođenje konkurenčije u proizvodnji električne energije.

Zakonom je propisana nadležnost Regulatora na:

- nadzor i regulisanje odnosa između proizvodnje, distribucije i kupaca električne energije, uključujući i trgovce električnom energijom, /čl.23/,
- propisivanje metodologije i kriterijuma za utvrđivanje cijena snabdijevanja nekvalifikovanih kupaca električnom energijom, /čl.23/,
- utvrđivanje tarifnih stavova za korisnike distributivnih sistema i tarifnih stavova za nekvalifikovane kupce, /čl.23/,
- strukture cijene i ukupne cijene električne energije na pragu elektrana i posebno za cijenu distribucije električne energije, /čl.115/,
- na osnovu člana 30. Zakona, Regulator donosi tarifni sistem za prodaju električne energije.

Članom 115. Zakona predviđeno je da će Regulator u roku od godinu dana nakon početka rada utvrditi strukturu cijene i ukupnu cijenu električne energije na pragu elektrana i posebno cijenu za distribuciju električne energije. Do početka primjene navedenih cijena primjenjivaće se odredbe postojećeg tarifnog sistema za prodaju električne energije ili tarifnog sistema i stavova koji donese Vlada Republike Srpske.

U svrhu stvaranja ključnih i realnih prepostavki za dosljednu primjenu svojih ovlaštenja u pogledu regulisanja cijene električne energije Regulator je u toku 2004. godine intezivno radio na kreiranju nacrta Pravilnika o tarifnoj metodologiji i tarifnom postupku. Ovaj Pravilnik definiše proces po kojem će se utvrđivati tarife u Republici Srpskoj tj. osnovne postavke tarifnog sistema: tarifne elemente, kategorije potrošnje i grupe kupaca, te način određivanja cijena i tarifnih stavova. Prijedlog pravilnika usvojen je u maju 2005. godine čime je formalno omogućeno da elektroenergetska preduzeća podnose zahtjeve Regulatoru za odobrenje cijena i tarifa u skladu sa usvojenim zakonskim načelima.

Između više pristupa u izradi metodologije koja obezbeđuje određivanje potrebnih prihoda regulisanim preduzećima i stimulaciju konkurentnih uslova, predložena početna tarifna metodologija izračunava ukupne prihode, odnosno potrebni prihod preko regulatorne osnovice sredstava uvećane za troškove poslovanja kombinovano sa korištenjem graničnih troškova za kreiranje tarifa.

1.3.3. Rješavanje sporova

U nadležnosti Regulatora, na osnovu člana 27. Zakona, je propisivanje pravila i procedura i u skladu s tim rješavanje sporova između učesnika na tržištu električne energije Republike Srpske. Regulator određuje troškove sporova između učesnika i njegova odluka je obavezujuća za stranke u sporu. Rješava sporove u vezi sa:

- pravom na napajanje električnom energijom,
- pravom pristupa na distributivnu mrežu,
- obavezom isporuke električne energije,
- tarifama po kojima se energija isporučuje,
- zastojima u napajanju električnom energijom,
- odbijanjem isporuke električne energije i
- kvalitetom napajanja električnom energijom.

Proizvođač električne energije, odnosno kvalifikovani kupac električne energije, kojem je odbijen pristup mreži ili je nezadovoljan uslovima pristupa, može podnijeti žalbu Regulatoru. Važećim propisima definisani su osnovni uslovi pod kojima se

može odbiti pristup mreži koji se uglavnom svode na ograničenost tehničkih ili pogonskih mogućnosti.

Pored navedenog Regulator odlučuje i po žalbama na rješenje zahtjeva za dobijanje elektroenergetske saglasnosti za priključenje krajnjih kupaca na distributivnu mrežu.

U 2004. godini Regulator je radio na kreiranju Pravilnika o javnim raspravama i rješavanju sporova i žalbi da bi obezbijedio okvir i jasne smjernice za aktivnosti vezane za postupak vođenja svih vrsta javnih rasprava i način postupanja po podnesenom zahtjevu stranke za rješavanje sporova i žalbi. Ovaj Pravilnik usvojen je u 2005. godini.

U toku 2004. godine Regulatoru nije dostavljena nijedna žalba radi odbijenog pristupa mreži ili nezadovoljstva po rješenju krajnjih kupaca po elektroenergetskim saglasnostima za priključenje na distributivnu mrežu. Međutim, Regulator je dobio nekoliko pritužbi tarifnih kupaca vezanih za obustavljanje isporuke električne energije zbog spornog duga.

1.3.4. Zaštita potrošača

Zaštita potrošača postaje jedno od značajnih pitanja politike regulacije u svim državama u kojima su u toku procesi deregulacije i liberalizacije energetskog sektora. U tu svrhu regulatornim tjerima sve se više povjerava obaveza i zadatak da na otvorenom elektroenergetskom tržištu razmatraju i ostvaruju osnovne ciljeve zaštite kupaca, zaštite elektroenergetskih subjekata i okoline putem transparentnog i nepristrasnog načina rješavanja pitanja iz oblasti regulacije.

U skladu sa Zakonom, način rada Regulatora vezan za zaštitu potrošača i elektroenergetskih subjekata, prvenstveno je usmјeren ka izvršavanju njegovih ovlaštenja vezanih za:

- regulisanje kvaliteta usluge, tarifa i rentabilne cijene imajući u vidu interese kupaca i potrebe preduzeća za isporuku električne energije,
- obezbjeđenje transparentnog i nediskriminatorskog ponašanja na tržištu električne energije,
- donošenju mjera za sprečavanje zloupotrebe monopolskog položaja korisnika dozvola izdatih od strane Regulatora,
- učešće u postizanju sporazuma između kupaca i snabdjevača električnom energijom,
- obezbjeđenje i drugih indirektnih ciljeva zaštite potrošača prilikom propisivanja uslova za korištenje dozvola za obavljanje određene elektroenergetske dijelatnosti.

1.4. Izrada i donošenja akata u 2004. godini

U toku 2004. godine Regulator je održao šest redovnih sjednica i deset internih sastanaka. Na redovnim sjednicama razmatrana su i utvrđivana akta iz regulatorne nadležnosti u skladu sa Zakonom propisanim ovlaštenjima, a na internim sastancima su razmatrana pitanja i usvajani akti organizaciono administrativne prirode. Pored navedenog u toku 2004. godine Regulator je održao tri javne rasprave.

Pravilnik o radu, unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske donesen je 12. maja 2004.

godine, a objavljen u "Službenom glasniku Republike Srpske" broj 49/04 od 03. juna 2004. godine.

Članovi Regulatorne komisije su usvojili i objavili u "Službenom glasniku Republike Srpske" broj 49/04 od 03. juna 2004. godine Etički kodeks za članove i zaposlene u Regulatornoj komisiji za električnu energiju Republike Srpske.

Početkom mjeseca avgusta, nakon obezbjeđenja uslova u pogledu prostora, opreme i kadrova, stvoreni su preduslovi za praktični početak rada Regulatora, za obavljanje poslova iz svoje regulatorne nadležnosti.

U toku mjeseca septembra i oktobra 2004. godine provedeno je stručno - specijalističko usavršavanje zaposlenih u Regulatoru, zajedno sa zaposlenima u Državnoj regulatornoj komisiji (DERK) i Regulatornoj komisiji za električnu energiju Federacije BiH (FERK) na pripremi propisa za izdavanje pravila za dozvole i tarife u organizaciji konsultantske kuće Pierce Atwood.

Izrada Poslovnika o radu Regulatorne komisije, opšteg akta koji uređuje rad Regulatora, počev od načina sazivanja sjednica i sastanaka, postupaka izrade pravila i propisa Regulatora, donošenja odluka vezanih za tarife i licence, do zaključivanja predmeta i njihovog arhiviranja, započela je u avgustu 2004. godine. Nacrt ovog Poslovnika Regulator je usvojio na II redovnoj sjednici održanoj 02.09.2004. godine, a održana sjednica bila je otvorena za javnost. Obavještenje za javnost o održavanju opšte rasprave sa Sažetkom nacrta pravilnika objavljeno je u dnevnom listu Glas Srpske i na oglasnoj tabli Regulatora. Opšte javne rasprave o ovom aktu održane su 28.09.2004. godine i 05.10.2004. godine u Trebinju i Banja Luci. Nacrt poslovnika sa obrazloženjem mogao se preuzeti u sjedištu Regulatora do 11.10.2004. godine, kada je istekao rok za podnošenje pisanih komentara. Nacrt poslovnika sa obrazloženjem takođe je dostavljen zainteresovanim licima samoinicijativno (preduzećima koja se bave elektroenergetskim djelatnostima, Ministarstvu privrede energetike i razvoja, DERK-u, Privrednoj komori, Udrženju za zaštitu potrošača). Na III redovnoj sjednici Regulatora, dana 26. oktobra 2004. godine, Prijedlog poslovnika je razmotren i usvojen u tekstu koji je objavljen 05.11.2004. ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 96/04). Odredbama ovog Poslovnika stvoren je pravni okvir za djelovanje Regulatorne komisije i date smjernice javnosti kako se mogu uključiti u transparentan način donošenja pravila i propisa, čime je ispoštovana odredba stava 3. člana 33. Zakona o električnoj energiji.

Istovremeno je rađeno na kreiranju i donošenju pravila o tarifnoj metodologiji i tarifnom postupku, o izdavanju dozvola i saglasnosti i javnim raspravama i rješavanju sporova, kako je opisano u narednim sekcijama ovog poglavlja.

Zakonom nisu određena sredstva za osnivanje i početak rada Regulatora, ali je članom 25. stav 1. Zakona definisano da će se finansiranje rada Regulatora obezbjediti iz naknada i taksi od preduzeća koja se bave djelatnošću proizvodnje, distribucije i trgovine električnom energijom i naknade za dozvole koje izdaje. Ove naknade će biti korištene samo od strane Regulatora i formiraće dio budžeta Regulatora. U stavu 4. istog člana Zakona utvrđeno je da, budžet regulatora usvaja Narodna skupština Republike Srpske, prije početka budžetske godine, na prijedlog Regulatora. U tu svrhu Regulator je blagovremeno dostavio Prijedlog budžeta na razmatranje i usvajanje Narodnoj skupštini Republike Srpske koja je isti usvojila na 22. sjednici dana 28.12.2004. godine. Odluka o usvajanju budžeta objavljena je 22.01.2005. godine ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 6/05).

1.4.1. Tarife

U cilju doslijedne primjene svojih nadležnosti i zakonskih ovlašćenja vezanih za regulaciju cijene električne energije i elektroenergetskih usluga, u drugoj polovini 2004. godine značajne aktivnosti Regulatora bile su usmjerene na kreiranju Pravilnika o tarifnoj metodologiji i tarifnom postupku, ključnom preduslovu za izradu i odobrenje tarifa.

Nacrt pravilnika o tarifnoj metodologiji i tarifnom postupku sa pratećim setom dokumenata, (konceptualni dokument, tarifna metodologija, model za dizajn tarifa za tarifne kupce, obrasci za dostavu podataka, kontni plan za dostavu finansijskih podataka), Regulator je razmatrao i utvrdio na VI redovnoj sjednici održanoj 24.12.2004. godine. Radi razumijevanja tarifne metodologije, a u cilju podsticanja javnosti na davanje komentara, Regulator je pripremio i dokument Koncept tarifne metodologije koji je dat na uvid javnosti u setu dokumenata pripremljenih uz Nacrt. Obavještenje za javnost o održavanju javnih rasprava i prijemu pisanih komentara na ovaj dokument sa Sažetkom nacrta je objavljen u dnevnom listu Glas Srpske 28.12.2004. godine. Održavanje opštih i tehničkih javnih rasprava kao i prijem pisanih komentara na ovaj dokument trajao je do 18.02.2005. godine. Nacrt pravilnika sa pratećim setom dokumenata bio je dostupan javnosti u sjedištu Regulatora, na web stranici, a određeni broj primjeraka dostavljen je samoinicijativno zainteresovanim stranama.

U postupku utvrđivanja tarifa, primjenjivaće se slijedeća načela:

- Cijene koje se priznaju preduzećima po jedinici će biti pravične, opravdane, nediskriminatorske, zasnovane na objektivnim kriterijumima, i određene na jasan način.
- Tarife će biti zasnovane na cjeni koštanja koja sadrži opravdane troškove rada i održavanja, te pravičnu stopu povrata na angažovana sredstva, uključujući i eventualne dodatne izdatke za ostvarenje zahtjeva po ekološkim propisima i stavljanje sredstava van pogona u skladu sa njima.
- Preduzeća koja obavljaju regulisane djelatnosti dužna su svoje troškove rada i održavanja iskazivati na jednoobrazan način.
- Preduzeća koja obavljaju regulisane djelatnosti dužna su ustanoviti i voditi računovodstvenu evidenciju i izvještaje posebno za svaku regulisaniu djelatnost, za ostale djelatnosti i zajedničke poslove.

Pravilnik o tarifnoj metodologiji i tarifnom postupku određuje proces po kojem će se utvrđivati tarife u Republici Srpskoj tj. osnovne postavke tarifnog sistema: tarifne elemente, kategorije potrošnje i grupe kupaca, te način određivanja cijena i tarifnih stavova.

Pored navedenog Pravilnik definiše: klasifikaciju troškova, alokaciju troškova na tarifne elemente, te određivanje cijena i tarifnih stavova na bazi odobrenog potrebnog prihoda i graničnih troškova. Cijene treba da budu strukturisane tako da budu što je moguće bliže nivou graničnih troškova, pošto se time daju ispravni cjenovni signali potrošačima i proizvođačima. Tarifama treba stimulisati efikasnost poslovanja elektroenergetskih preduzeća. Pravilnik propisuje način utvrđivanja ukupne cijene i strukture cijene električne energije na pragu elektrane, tarifnih stavova za korisnike distributivnih sistema i tarifnih stavova za električnu energiju za nekvalifikovane (tarifne) kupce.

Pravilima tarifnog postupka propisuju se osnove postupka za razmatranje zahtjeva i svih drugih podnesaka u vezi tarifa, a koje su neophodne da Regulator ispunи svoje obaveze u skladu sa Zakonom i Poslovnikom o radu.

Uz Pravilnik o tarifnoj metodologiji Regulator donosi dokumente kojima se pobliže opisuje primjena tarifne metodologije, modeli tarifne metodologije, kao i sadržaj i forma zahtjeva za odobrenje tarifa, te obrazaca za dostavu podataka i prateće dokumentacije uz zahtjev za odobrenje tarifa.

U toku 2005. godine regulisana elektroenergetska preduzeća će u prvom tarifnom postupku podnijeti zahtjeve Regulatoru za odobrenje tarifa koje će se primjenjivati u 2006. godini.

1.4.2. Dozvole

Nacrt pravilnika o izdavanju dozvola saglasnosti, sa pripadajućim sastavnim dijelovima (obrasci za podnošenje prijave, obrazac za provjeru kompletnosti dostavljene dokumentacije i sl.) Regulator je razmatrao i utvrdio na V redovnoj sjednici održanoj 13.12.2004. godine koja je bila otvorena za javnost. Obavlještenje za javnost o održavanju javne rasprave i Sažetak pravilnika objavljeni su u dnevnom listu Glas Srpske 14.12.2004. godine. Održavanje javnih rasprava i prijem pismenih komentara završio se 04.02.2005. godine. U 2004. godini održana je jedna tehnička rasprava o Nacrtu pravilnika za izdavanje dozvola i saglasnosti na dan 28.12.2004. godine u Trebinju. Nacrt pravilnika bio je dostupan svim zainteresovanim stranama u sjedištu Regulatora, na web stranici Regulatora, a takođe je dostavljen zainteresovanim licima samoinicijativno.

U skladu sa odredbama Pravilnika Regulator izdaje slijedeće dozvole i saglasnosti:

- dozvola za obavljanje djelatnosti proizvodnje električne energije u hidroelektranama, termoelektranama i ostalim elektranama,
- dozvola za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije, u smislu prenošenja električne energije na srednjenaonskoj i niskonaponskoj mreži u svrhu isporuke potrošačima,
- dozvola za obavljanje djelatnosti snabdijevanja tarifnih kupaca električnom energijom,
- dozvola za obavljanje djelatnosti trgovine i snabdijevanja električnom energijom na teritoriji Bosne i Hercegovine,
- dozvola za izgradnju novog ili značajnije rekonstrukcije postojećeg proizvodnog ili distributivnog elektroenergetskog kapaciteta (objekta),
- prethodna elektroenergetska saglasnost za priključenje distributivnih i proizvodnih elektroenergetskih objekata na distributivnu mrežu,
- stalna elektroenergetska saglasnost za priključenje distributivnih i proizvodnih elektroenergetskih objekata na distributivnu mrežu.

Pravilnik utvrđuje postupak izdavanja dozvola i saglasnosti počev od podnošenja zahtjeva sa dokumentima koji se prilaže uz zahtjev, provjere kompletnosti, obavlještenja javnosti o zahtjevu, preko provjere podataka, izrade nacrt-a dozvole i prikupljanja komentara javnosti, do donošenja odluke o izdavanju ili odbijanju izdavanja dozvole.

Pravilnikom se propisuje sadržaj zahtjeva za dozvolu, a obrasci zahtjeva za sve vrste dozvola i saglasnosti su njegov sastavni dio.

Kriterijumi za donošenje odluke o izdavanju dozvole, uslovi dozvole i sadržaj dozvole propisani su pojedinačno za svaku vrstu dozvole i saglasnosti.

U posljednjem kvartalu 2005. godine REERS će započeti izdavanje početnih dozvola za pravne subjekte koji obavljaju elektroenergetsku djelatnost u Republici Srpskoj, u skladu sa terminima određenim u navedenom Pravilniku.

1.4.3. Javne rasprave i rješavanje sporova i žalbi

Na osnovu člana 27. stav 1. Zakona i člana 51. stav 7. Poslovnika o radu, Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske je obavezna da doneše Pravilnik o javnim raspravama i rješavanju sporova i žalbi kojim propisuje pravila i procedure i u skladu s tim vodi rasprave i rješava sporove i žalbe između učesnika na tržištu električne energije. Izrada nacrta ovog dokumenta započela je u 2004. godini, a nakon provedenog postupka javnog razmatranja prijedlog je usvojen u 2005. godini.

Osnovni razlog donošenja ovog Pravilnika je da definiše postupak vođenja svih vrsta javnih rasprava i način postupanja Regulatora po podnesenom zahtjevu stranke za rješavanje sporova slučajeva navedenih u članu 28. Zakona i žalbi u slučajevima predviđenim Zakonom.

Cilj donošenja Pravilnika je da se utvrdi i obezbijedi transparentan, efikasan i ekonomičan postupak javnih rasprava prilikom donošenja pravila i propisa, rješavanja sporova i žalbi i donese što bolji prijedlog opštег akta i pravedna odluka.

Ovim Pravilnikom se utvrđuju vrste javnih rasprava i to opšta, tehnička i formalna rasprava, te način vođenja rasprave nakon odluke Regulatora da se ista održi.

Zajednička karakteristika svih rasprava je njihova otvorenost za javnost, odnosno u svakoj od njih je dopušteno prisustvo javnosti. O održavanju svake rasprave obavještava se javnost, u jednom od sredstava javnog informisanja, ukratko opisujući pitanja koja će se razmatrati.

1.4.4. Opšti uslovi za snabdijevanje i isporuku električne energije

Na osnovu člana 23. i 30. Zakona REERS je dužan da doneše opšte uslove za isporuku električne energije. U skladu sa planom rada za 2005. aktivnosti na izradi Opštih uslova za isporuku električne energije u RS, javno razmatranje nacrta ovog akta kao i njegovo usvajanje odvijaće se u drugoj polovini 2005. godine.

Opštim uslovima za isporuku i snabdijevanje električnom energijom u daljem tekstu regulišu se uslovi priključivanja krajnjih kupaca na elektroenergetsku mrežu, način njihovog snabdijevanja električnom energijom, kao i uzajamna prava i obaveze korisnika dozvole za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije, korisnika dozvole za obavljanje djelatnosti snabdijevanja električnom energijom i krajnjih kupaca-potrošača, a naročito:

- sadržaj i način zaključivanja ugovora o uslovima za priključenje, odnosno povećanje snage trošila električne energije, kao i uslovi i način davanja elektroenergetske saglasnosti za priključenje novih, odnosno povećanje priključne snage postojećih trošila električne energije, kao i ostale uslove priključenja,
- slučajeve povećanja snage, odnosno potrošnje električne energije za koje nije potreban ugovor, *odnosno elektroenergetska saglasnost*,

- uslovi pod kojima se elektroenergetski objekti priključuju na elektroenergetska mreža,
- uslove, način i rokove zaključenja ugovora o kupoprodaji električne energije, obaveze korisnika dozvole za obavljanje djelatnosti distribucije električne energije/korisnika dozvole za snabdijevanje električnom energijom o kontinuiranom snabdijevanju kupaca kvalitetnom električnom energijom i obaveze krajnjeg kupca,
- uslove i način isporuke električne energije na osnovu ugovora po pristupanju,
- uslove i način obustave isporuke električne energije,
- osnov, uslove, način, mjere i redoslijed ograničenja isporuke električne energije u slučaju opšte nostašice električne energije,
- način mjerenja i utvrđivanja potrošnje električne energije i tačnost mjernih uređaja,
- način obračuna i uslove plaćanja električne energije,
- mjere koje se preduzimaju u slučajevima kvarova u elektroenergetskom sistemu i mjere zaštite elektroenergetskog sistema od prekomjerene potrošnje,
- način utvrđivanja količine i snage neovlašćeno utrošene električne energije kao i način obračuna i naplate tih količina električne energije,
- način obavještavanja kupaca u slučaju obustave ili ograničenja isporuke električne energije,
- uslovi i način priključenja elektroenergetskih objekata u probnom radu, gradilišta i privremenih objekata.

1.4.5. Otvaranje tržišta

Jedan od osnovnih ciljeva otvaranja energetskog tržišta je omogućavanje jednakih, transparentnih i nepristrasnih uslova snabdjevačima električne energije da vrše djelatnost snabdijevanja kupaca i obratno, pravo kupaca na odabiranje snabdjevača. Ovaj proces iniciran je Zakonom, Atinskim memorandumom iz 2002. i 2003. godine i direktivama Evropske Unije o pravilima za interno tržište električne energije.

Aktivnosti na izradi propisa koji će omogućiti inicijalno otvaranje tržišta električne energije, a odnose se na dobijanje statusa kvalifikovanog potrošača (kupca) električne energije i nediskriminisano omogućavanje pristupa mreži trećim stranama u skladu sa Planom rada Regulatora otpočeće u 2005. godini.

U cilju određivanja potrebne dinamike otvaranja tržišta, Regulator će propisati kriterijume pravilnikom za sticanje statusa kvalifikovanog kupca i odrediti obaveze koje se preuzimaju sticanjem ovog statusa.

Članom 49. Zakona propisano je da svi kupci sa godišnjom potrošnjom električne energije većom od 10 GWh mogu steći položaj kvalifikovanog (povlašćenog) kupca, a članom 115. određeno je da kupcu koji ispunjava navedene uslove Vlada može dodijeliti status kvalifikovanog kupca, do donošenja kriterijuma koje propisuje Regulator. Pomenuti kriterijumi za sticanje statusa kvalifikovanog kupca će odrediti dalju dinamiku otvaranja tržišta za ostale kupce rukovodeći se odrednicima i terminima iz usvojenih i potpisanih dokumenta u okviru procesa uspostavljanja energetske zajednice za Jugoistočnu Evropu .

1.4.6. Obnovljivi izvori energije

Cjelokupan proces koji je započeo potpisivanjem Atinskog memoranduma o razumijevanju o regionalnom tržištu električne energije u Jugoistočnoj Evropi kao i aktivnosti na formiranju Energetske zajednice Jugoistočne Europe koje su uslijedile nakon toga, predstavljaju značajne odrednice koje utiču na razvoj elektroenergetskog sistema u Bosni i Hercegovini i Republici Srpskoj. Obnovljivi izvori električne energije igraju sve značajniju ulogu upravo u takvom okruženju jer navedeni dokumenti afirmišu Protokol iz Kjota.

Većina evropskih dražava već se opredjelila da u svoje strategije energetskog razvoja ugrade planove značajnog korišćenja obnovljivih izvora energije i da prilagode zakonodavni okvir u kome će se ti planovi primjenjivati. Na osnovu tih inicijativa donesena je i Direktiva o obnovljivim izvorima (2001/77/EC), koja traži porast učešća obnovljivih izvora u proizvodnji električne energije.

Korištenje obnovljivih izvora ugrađeno je u Zakon o električnoj energiji Republike Srpske. Članom 30. Zakona propisano je da je Regulator dužan da doneše subvencije za izvore koji koriste otpad ili kombinovanu proizvodnju topotne električne energije, a članom 37. da preduzeće koje u pojedinačnom proizvodnom objektu proizvodi električnu energiju koristeći otpad ili obnovljive izvore energije, na ekonomski primjereno način i u skladu sa mjerama zaštite okoline, može steći status kvalifikovanog proizvođača, na osnovu uslova koje propisuje Regulator.

U cilju realizacije navedenih zakonskih odrednica Regulator je započeo aktivnosti na izradi i donošenju Pravilnika o sticanju statusa kvalifikovanog proizvođača čije je usvajanje planirano u drugoj polovini 2005. godine.

Ovim Pravilnikom Regulator će propisati:

- vrste i status kvalifikovanih proizvođača električne energije,
- postupak za donošenje odluke po zahtjevu za sticanje statusa kvalifikovanog proizvođača električne energije,
- sadržaj zahtjeva za sticanje statusa kvalifikovanog proizvođača električne energije, sa potrebnim dokumentima i informacijama,
- kriterijume i uslove za sticanje statusa kvalifikovanog proizvođača električne energije,
- postupak obnavljanja, prenosa (transfera) i poništenja statusa kvalifikovanog proizvođača električne energije,
- registar/evidenciju kvalifikovanih proizvođača električne energije,
- uslove nadgledanja.

Postupak za sticanje statusa kvalifikovanog proizvođača električne energije je javan i vodi se u skladu sa objektivnim i javnosti poznatim kriterijumima na nediskriminirajući i transparentan način.

1.5. Saradnja

1.5.1 ERRA - Regionalno udruženje energetskih regulacijskih tijela

Regionalna asocijacija energetskih regulatora (Energy Regulators Regional Association - ERRA) je udruženje regulatornih tijela država centralne i istočne Europe, zemalja bivšeg Sovjetskog Saveza i Turske sa sjedištem u Budimpešti. ERRA ima 22 punopravna i 4 pridružena člana. Ciljevi ERRA-e su poboljšanje

regulisanja energetskih djelatnosti u zemljama članicama, podsticanje razvoja nezavisnih i stabilnih regulatora, poboljšanje saradnje između regulatora, razmjena informacija, istraživačkog rada i iskustava između članova, bolji pristup informacijama o svjetskom iskustvu u regulisanju energetskih djelatnosti.

Punopravno članstvo u ERRA-i ima Državna regulatorna komisija za električnu energiju BiH (DERK) od 19. maja 2004. godine. Članovi Regulatora obavili su razgovore sa izvršnim organima ERRA-e i blagovremeno će pokrenuti postupak za pridruženo članstvo ovom udruženju, s obzirom da punopravni članovi mogu biti samo državne regulatorne komisije.

Članovi i zaposleni Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske aktivno učestvuju u radu ove asocijacije kao i njenih stalnih komiteta i radnih grupa posredstvom DERK-a.

1.5.2 ECSEE - Energetska zajednica Jugoistočne Evrope

Uspostavljanje Energetske zajednice Jugoistočne Evrope prvenstveno inicira Evropska komisija u cilju jačanja saradnje dražava ove regije u oblasti energetike. Ova inicijativa treba da rezultira primjenom pravila Evropske Unije u zemljama Jugoistočne Evrope što je i načelno prihvaćeno potpisivanjem Memoranduma o razumjevanju o Regionalnom energetskom tržištu i njegovoj integraciji u unutrašnje tržište Evropske zajednice iz 2002. i 2003. (Atinski memorandum) od strane Bosne i Hercegovine. Nakon potpisivanja ovih dokumenata uslijedili su pregovori između Evropske komisije i zemalja Jugoistočne Evrope oko Ugovora o formiranju Energetske zajednice zemalja Jugoistočne Evrope, čije se potpisivanje planira u septembru 2005. godine. Na taj način bi se politička volja iskazana u Atinskom memorandumu osnažila u pravnu obavezu ugovornih strana.

Cilj ovog ugovora je kreiranje stabilnog regulatornog i tržišnog okvira koji može privući investicije u sektor električne energije i gasa u regionu i obezbjediti dugoročnu sigurnost snabdijevanja ovim energentima.

Zaključivanjem Ugovora zemlje potpisnice se obavezuju da uspostave zajedničko tržište električne energije i gasa koje će funkcionisati uz primjenu standarda i pravila tržišta električne energije EU sa kojim će se integrisati. Ugovor je postavio dinamiku primjene odgovarajućih direktiva i propisa EU vodeći računa o specifičnostima pojedinih zemalja.

Rad Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske, u okviru procesa uspostave energetske zajednice jugoistočne Evrope, u toku 2004. godine bio je izražen kroz odgovarajuću saradnju sa Ministarstvom spoljne trgovine i ekonomskih odnosa BiH pri izradi uporednih analiza regulatorne djelatnosti zemalja potpisnica Atinskog memoranduma o razumijevanju. Ova analiza prezentuje se dva puta godišnje učesnicima Atinskog foruma i za zemlje potpisnice predstavlja odličan orijentir i pruža mogućnost sagledavanja područja regulatorne djelatnosti koje je neophodno unaprijediti.

Pored navedenog članovi i zaposleni u Regulatoru uzimali su adekvatno učešće prilikom pripreme različitih projekata koji su u funkciji uspostave regionalnog tržišta (REBIS, GIS).

REBIS (Regional Balkans Infrastructure Study- Electricity) predstavlja projekt finansiran od strane Evropske komisije preko CARDS programa za Balkanski

region. Usvojen je krajem 2004. godine od strane Evropske komisije, a njime se predviđaju dvije faze organizovanja tržišta električne energije i to:

- početno regionalno tržište, jednostavnog dizajna, čija se uspostava očekuje do kraja 2005. godine i
- puno regionalno tržište sa primjenom u 2008. godini.

GIS (Generation Investment Study) je projekat finansiran od strane Evropske komisije i Svjetske banke. Obuhvata period predviđanja izgradnje proizvodnih i prenosnih kapaciteta od 2005. do 2020. godine u kojem je predviđen optimalni redoslijed gradnje novih proizvodnih i prenosnih kapaciteta u regionu.

1.5.3 Saradnja sa drugim regulatornim komisijama

Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srpske u svom dosadašnjem radu ostvarila je uspješnu saradnju sa Državnom regulatornom komisijom za električnu energiju (DERK) sa sjedištem u Tuzli i Regulatornom komisijom za električnu energiju u Federaciji Bosne i Hercegovine sa sjedištem u Mostaru(FERK). Pored zajedničkog učešća na obukama i seminarima, sve tri komisije harmonizovano rade na donošenju pravila i propisa iz svoje nadležnosti. Punu saradnju i kontakte ostvaruju i zaposleni u regulatornim komisijama međusobno razmjenjujući iskustva i saznanja iz pojedinih oblasti regulatornog rada.

Tokom sedmodnevног stručног usavršavanja ključног osoblja Regulatora u austrijskoj regulatornoj komisiji (E-Control) tokom oktobra 2004. godine, koje je realizovano posredstvom USAID-a, dogovorena je buduća saradnja i sa ovom komisijom.

1.5.4 Učešće u radu skupova, konferencija i seminara

U toku 2004. godine ostvareno je značajno učešće članova i zaposlenih u Regulatoru na seminarima koji su imali edukativni karakter. Seminari i obuke koji su održani u organizaciji konsultantske kuće Pierce Atwood, a finansirani od strane USAID-a, imali su veliki značaj.

Prva obuka održana je od 06. do 10. septembra 2004. godine u Tuzli na temu definisanja tarifne metodologije.

Sva proizašla pitanja i nejasnoće vezane za oblast tarifa rješavana su na narednoj obuci koja se održala od 04. do 08. oktobra u Mostaru.

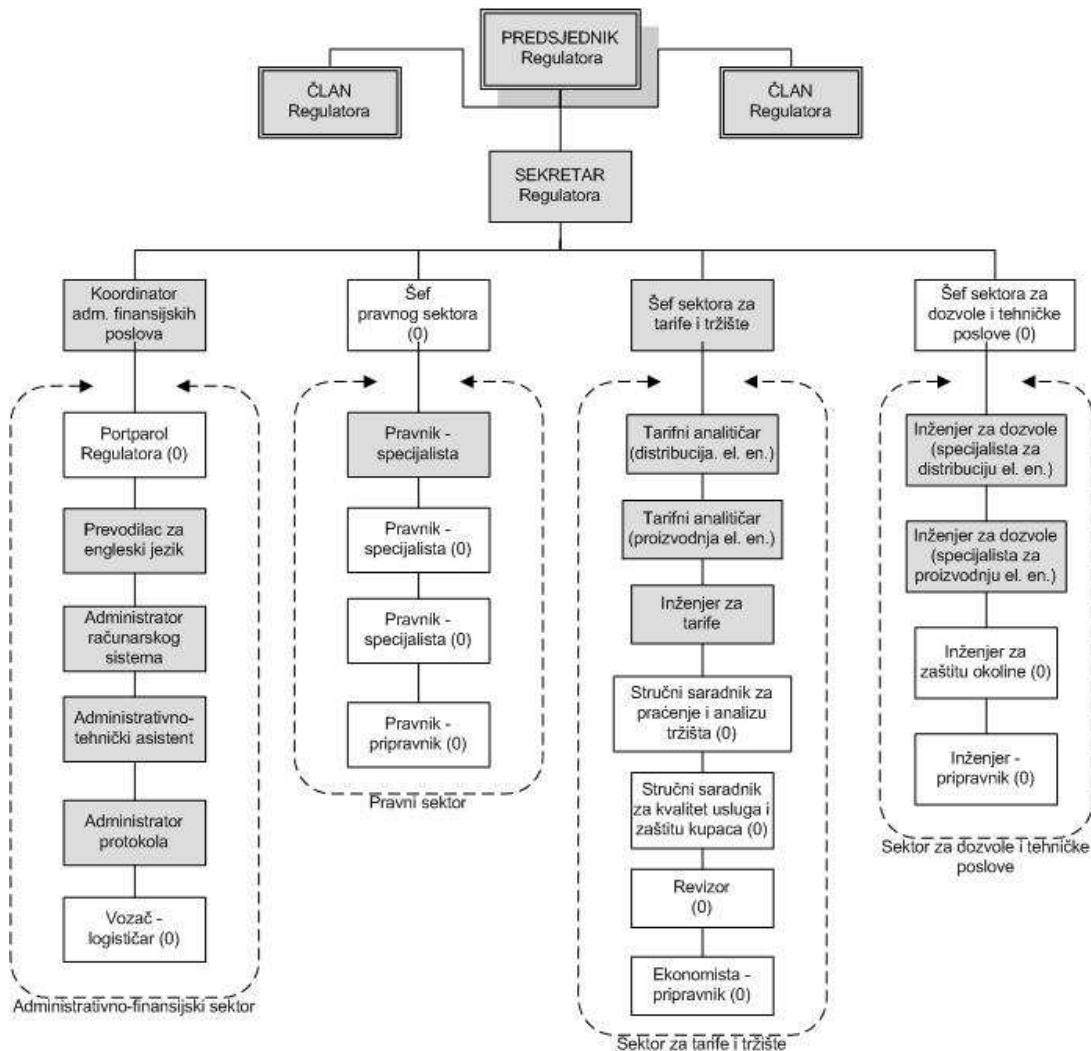
Trodnevna obuka vezana za oblast izrade pravila i propisa za izdavanje dozvola za obavljanje djelatnosti u elektrenegetskom sektoru održana je u Banja Luci sredinom oktobra 2004. godine.

Pored navedenih seminara, rukovodioci sektora u Regulatoru su, zajedno sa kolegama iz DERK-a i FERK-a, učestvovali na obuci u Beču, Austrija, u periodu od 17.10 do 24.10.2004. godine u organizaciji USAID-a. Organizatori programa obuke u Austriji bili su austrijska Agencija za električnu energiju E-Control, E.V.A - Nacionalno udruženje za konsultacije u energetskoj oblasti, Viena Utilities - najveći snabdjevač električnom energijom i Verbund - najveći proizvođač električne energije. Na usavršavanju zaposleni Regulatora su se upoznali sa procesom liberalizacije i organizovanja tržišta električne energije u Austriji, procedurama izrade pravila i propisa, upravljanja protokolom i kontrolom dokumenata, načinom izvještavanja nadležnih institucija, očuvanja nezavisnosti regulatorne komisije i sl.

Regulator namjerava i u budućem periodu pratiti rad značajnih skupova, konferencijskih seminara iz oblasti regulacije elektroenergetske djelatnosti jer time doprinosi unapređenju pravila regulatorne struke i edukuje se o problematičnoj liberalizaciji energetskog tržišta u skladu sa opštim kretanjima u EU i regionu.

1.6. Zaposleni, organizacija i javnost rada

1.6.1. Zaposleni i organizacija rada Regulatorne komisije

Slika br. 1 - Organizaciona šema Regulatorne komisije za električnu energiju

Regulatorna komisija za električnu energiju Republike Srbije ima tri člana od kojih jedan član obavlja dužnost predsjednika. Na prijedlog Vlade Republike Srbije, Narodna skupština Republike Srbije je na Devetoj sjednici, održanoj 09. oktobra 2003. godine, imenovala predsjednika gospodina Milenka Čokorila na period od pet godina i dva člana Regulatora: gospodina Milana Baroša na period od četiri godine i gospodu Slobodanku Milašinović na period od tri godine. Odluke o imenovanju objavljene su u "Službenom glasniku Republike Srbije" broj 90/03 od 06. novembra 2003. godine, i broj 93/03 od dana 14. novembra 2003. godine.

U cilju početka rada Regulatora i pokretanja procesa izrade pravila i propisa i regulacije elektroenegetskog sektora bilo je neophodno izvršiti odabiranje i prijem zaposlenih u skladu sa Pravilnikom o radu, organizaciji i sistematizaciji radnih mjeseta. Od 01. avusta 2004. godine rad je započelo trinaest radnika, tako da je do kraja 2004. godine u Regulatornoj komisiji u stalnom radnom odnosu bilo 16 zaposlenih koji su raspoređeni prema prikazanoj organizacionoj šemi na slici broj 1.

1.6.2. Javnost rada Regulatorne komisije

U skladu sa Zakonom obaveza Regulatora je da osigura javnost rada i obezbjedi transparentno i nediskriminatorsko ponašanje na tržištu električnom energijom. Da bi bio uspješan u izvršavanju Zakonom mu datih nadležnosti, Regulator je pokrenuo niz aktivnosti za osiguranje javnosti svoga rada koja se ostvaruje otvorenosću sjednica za javnost i medije, objavljivanjem dokumenata, informacija, odluka, rješenja, zaključaka i mišljenja na službenoj web stranici (www.reers.ba) i u Službenom glasniku Republike Srpske. Na kraju, javnost rada ogleda se i u blagovremenom izvještavanju i objavljivanju saopštenja, dokumenata i odluka u sredstvima javnog informisanja.

1.7 Finansiranje Regulatorne komisije

1.7.1 Finansiranje Regulatorne komisije

Zakonom i Statutom Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske predviđeno je finansiranje iz naknada i taksi od preduzeća koja se bave proizvodnjom, distribucijom i trgovinom električnom energijom, naknada za dozvole koje se izdaju u skladu sa Zakonom, kao i iz donacija od stranih vladinih i nevladinih organizacija.

Regulator je na I redovnoj sjednici održanoj 23. februara 2004. godine utvrdio Budžet za 2004. godinu, a Narodna skupština Republike Srpske usvojila ga je na sjednici održanoj 5. marta 2004. godine.

OSTVARENJE BUDŽETA ZA 2004. GODINU
SINTETIČKI PRIKAZ
na dan: 31.12.2004.

I RASHODI		Usvojeni budžet 2004	Ostvarenje budžeta 2004	Procenat ostvarenja (4/3)
1	2	3	4	5
A	TEKUĆI TROŠKOVI	829,600	397,535	47.92
1.	Plate i naknade troškova zaposlenih	548,400	276,533	50.43
1.1.	Bruto plate i naknade	548,400	276,533	50.43
1.1.1.	Neto plate i naknade	360,789	181,807	50.39
1.1.2.	Porezi i doprinosi na plate i naknade	187,611	94,726	50.49
2.	Troškovi materijala i usluga	281,200	121,002	43.03
2.1.	Putni troškovi	25,950	23,747	91.51
2.2.	Troškovi energije	12,000	5,434	45.28
2.3.	Troškovi komunalnih usluga	32,325	11,650	36.04
2.4.	Nabavka materijala	30,000	10,464	34.88
2.5.	Troškovi za usluge prevoza i goriva	10,800	5,050	46.76
2.6.	Zakupnina imovine i opreme	44,300	43,191	97.50
2.7.	Troškovi rutinskog održavanja	5,925	327	5.52
2.8.	Troškovi osiguranja i bankarskih usluga	11,400	1,509	13.24
2.9.	Ugovorene i ostale usluge	108,500	19,630	18.09
B	KAPITALNI RASHODI	254,000	220,608	86.85
1.	Nabavka opreme	254,000	220,608	86.85
A+B	UKUPNI RASHODI	1,083,600	618,143	57.05
II PRIHODI				
1.	Prihodi od naknada i taksi od preduzeća za proizvodnju, distribuciju i trgovinu električne energije, izdatih licenci i ostali prihodi	1.083,600	660,000	60.90
2	Uplaćena a neutrošena sredstva	0	-43,567	0.00
3.	Ostali prihodi	0	1,710	0.00
	UKUPNI PRIHODI	1,083,600	618,143	57.05

Rashodi su ostvareni sa 57,05 % u odnosu na planirane, što se ogleda u činjenici da je Regulator racionalno postupao pri trošenju sredstava, a djelimično u činjenici da nije ostvaren planirani obim i dinamika zapošljavanja.

Prihodi su takođe ostvareni sa 57,05 % odnosno 618.143 KM i odnose se na regulatorne naknade od Elektroprivrede Republike Srpske u iznosu od 616.432 KM, naknade od tenderske dokumentacije 1.260 KM i kamata 451 KM. Budžetom ukupno odobrena sredstva za regulatornu naknadu iznosila su 1.083.600 KM, a u 2004. godini naplaćeno je 660.000 KM. Uplaćena, a neutrošena sredstva u iznosu od 43.567 KM knjižena su kao pretplata i za taj iznos im je umanjena obaveza za 2005. godinu. Budžetom planirana, a neuplaćena sredstva za 2004. godinu u iznosu od 423.600 KM nisu potraživana od Elektroprivrede Republike Srpske.

Ova analiza izvršenja Budžeta za 2004. godinu je prilagođena obrascu po kome je Budžet i usvojen.

1.7.2 Revizorski izvještaj

Statutom Regulatorne komisije za električnu energiju Republike Srpske predviđena je obavezna godišnja revizija finansijskih izvještaja.

Nakon izrade završnog računa za 2004. godinu 25.03. 2005. godine raspisan je javni oglas za izbor nezavisnog revizora, shodno Zakonu o postupku nabavke roba, usluga i ustupanju radova.

Po provedenoj proceduri 25.04.2005. godine izabran je nezavisni revizor Poslovni informator - Revizija, d.o.o. Bijeljina, koji je utvrđenom dinamikom izvršio reviziju finansijskih izvještaja, izrazio revizorsko mišljenje i podnio izvještaj 25.05.2005. godine, iz koga prezentujemo Bilans stanja, Bilans uspjeha i revizorsko mišljenje.

MIŠLJENJE OVLAŠĆENOGR REVIZORA

1. Izvršili smo reviziju finansijskih izvještaja za "**REGULATORNU KOMISIJU ZA ELEKTRIČNU ENERGIJU REPUBLIKE SRPSKE**" Trebinje sa stanjem na dan 31.12.2004. godine, i to: Bilansa stanja i Bilansa uspjeha. Rukovodstvo Regulatora je odgovorno za sastavljanje i sadržinu finansijskih izvještaja, prikazanih na stranama 2 i 3. Naša odgovornost je da, na osnovu izvršene revizije, izrazimo mišljenje o objektivnosti i istinitosti stanja imovine, kapitala i obaveza, kao i rezultata poslovanja i da li su pri njihovoj izradi poštovani računovodstveni standardi.

2. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o računovodstvu ("Sl. gl. RS" broj: 18/99 i 62/2002), Pravilnikom o reviziji finansijskih izvještaja ("Sl. gl. RS" broj: 33/2003), Zakonom o računovodstvu i reviziji BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 42/2004) i Međunarodnim standardima revizije. Međunarodni standardi zahtijevaju da se revizija planira i izvrši na način koji omogućava da se, u razložnoj mjeri uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže pogrešne informacije od materijalnog značaja. Revizija uključuje ispitivanje dokaza, na bazi provjera putem uzorka, kojima se potkrepljuju informacije objelodanjene u finansijskim izvještajima. Revizija takođe obuhvata i ocjenu primjenjenih računovodstvenih načela i vrednovanje značajnih procjena koje je izvršilo rukovodstvo, kao i opštu ocjenu prezentacije finansijskih izvještaja. Smatramo da revizija koju smo obavili obezbjeđuje solidnu osnovu za izražavanje našeg mišljenja.

3. Po našem mišljenju finansijski izvještaji objektivno i istinito po svim pitanjima prikazuju stanje imovine, kapitala i obaveza Regulatora na dan 31. decembra 2004. godine kao i rezultate poslovanja za 2004. godinu, u skladu sa propisima o računovodstvu i računovodstvenim standardima **Republike Srpske**, na način opisan u napomenama uz finansijske izvještaje.

4. **Saglasno iznesenom, ovlašćeni revizor izražava pozitivno mišljenje.**

D.o.o. "Poslovni informator - revizija"

Bijeljina, maj 2005. godine

B i j e l j i n a

Ovlašćeni revizor
mr. Obrad Kecman

B I L A N S S T A N j A
na dan 31. decembra 2004. i 2003. godine

	<u>Napomena</u>	u KM bez decimala	<u>2004.</u>	<u>2003.¹⁾</u>
AKTIVA				
STALNA IMOVINA				
Osnovna sredstva	3.3 i 4.1			
- Nabavna vrijednost		219.653		
- Ispravka vrijednosti		(12.303)		
- Neotpisana vrijednost		<u>207.350</u>		
Ukupno stalna imovina		<u>207.350</u>		
OBRTNA IMOVINA				
- Novčana sredstva - gotovina	4.5	102.296		
-Ukupno obrtna imovina		<u>102.296</u>		
POSLOVNA AKTIVA		<u>309.646</u>		
PASIVA				
KAPITAL	5.1	207.350		
Osnovni kapital - Neto	5.1	<u>207.350</u>		
OBAVEZE				
- Dobavljači	5.2	14.313		
- Obaveze za zarade i naknade				
zarada	5.3	27.318		
- Obaveze za poreze i doprinose na				
zarade	5.4	15.146		
- Porezi, doprinosi i dr. daž.	5.5	144		
- Druge obaveze	5.6	1.808		
- Pasivna vremenska razgraničenja	5.7	43.567		
Ukupno obaveze		<u>102.296</u>		
POSLOVNA PASIVA		<u>309.646</u>		

¹⁾ Regulator je počeo sa radom u 2004. godini. Podaci za 2003. godinu ne postoje.

B I L A N S U S P J E H A
za 2004. i 2003. godinu

u KM bez decimala

	<u>Napomena</u>	<u>2004.</u>	<u>2003.²⁾</u>
POSLOVNI PRIHODI	6.1		
- Prihodi od doprinosa, naknada, donacija, poklona i pomoći		<u>617.692</u>	
Ukupno prihodi		<u>617.692</u>	
POSLOVNI RASHODI	6.2	<u>410.793</u>	
POSLOVNI DOBITAK- GUBITAK		<u>206.899</u>	
FINANSIJSKI PRIHODI I RASHODI			
finansijski prihodi	6.3	451	
finansijski rashodi		-	
DOBITAK - GUBITAK iz osnova finansiranja		<u>451</u>	
UKUPNI PRIHODI I RASHODI			
Ukupni prihodi	6.4	618.143	
Ukupni rashodi	6.4	<u>410.793</u>	
VIŠAK PRIHODA NAD RASHODIMA		<u>207.350</u>	

Višak prihoda nad rashodima iskorišten je u cijelosti za nabavku stalnih sredstava , a u skladu sa usvojenim budžetom.

²⁾ ¹⁾ Regulator je počeo sa radom u 2004. godini. Podaci za 2003. godinu ne postoje.

2. REFORMA ELEKTROENERGETSKOG SEKTORA I TRŽIŠTE ELEKTRIČNE ENERGIJE U REPUBLICI SRPSKOJ

2.1. Opšte napomene

Prva značajnija aktivnost koja se odnosila na reformu energetskog sektora u Bosni i Hercegovini je priprema Izjave o elektroenergetskoj politici u toku 1999. i početkom 2000. godine. Izjava je predstavljala "bijelu knjigu", odnosno putokaz reforme elektroenergetskog sektora u Republici Srpskoj i BiH, a pripremljena ja na osnovu studije koju je uradila engleska konsultantska kuća "NERA". Prijedlog „Izjave“ je dopunjen određenim amandmanima, koji su se odnosili na formiranje jedinstvene prenosne kompanije u BiH, uspostavljanje regulatornog tijela na nivou BiH za regulisanje prenosne djelatnosti i obavezu da se ponudi većinski paket kod privatizacije „Elektroprivrede“. Krajem 2002. godine urađena je Studija o prestrukturisanju i privatizaciji elektroenergetskog sektora u Republici Srpskoj na bazi koje je urađen Akcioni plan prestrukturiranja elektroenergetskog sektora u BiH za Republiku Srpsku. Iste godine je donešen Zakon o električnoj energiji Republike Srpske i Zakon o Prenosu NOS-u i DERK-u, i time stvoren pravni okvir za provođenje reforme elektroenergetskog sektora u RS.

2.2. Zakoni o električnoj energiji, primjena i poteškoće u njihovoj primjeni

Zakonom o električnoj energiji RS, kao osnovnim entitetskim zakonom za elektroenergetski sektor u Republici Srpskoj uređuju se djelatnost proizvodnje, distribucije, snabdijevanja i trgovine električnom energijom, uključujući i regulisanje ovih djelatnosti kroz uspostavljanje Regulatorne komisije za električnu energiju RS i definisanje njenih ovlaštenja i nadležnosti.

Elektroenergetska djelatnost prenosa električne energije i upravljanja elektroenergetskim sistemom u BiH (Operator sistema) i regulisanje ovih djelatnosti uređeni su na nivou Bosne i Hercegovine Zakonom o Prenosu, NOS-u i DERK-u. Osnivanje kompanije Elektroprenos Bosne i Hercegovine i Nezavisni operator sistema BiH regulisano je posebnim zakonima (Zakon o osnivanju Prenosa i Zakon o osnivanju NOS-a).

Primjenu zakona koji uređuju funkcionisanje elektroenergetskog sektora u Republici Srpskoj i BiH usporava i otežava spora implementacija Akcionog plana za restrukturiranje elektroenergetskog sektora u BiH za Republiku Srpsku, a Akcioni plan za restrukturiranje elektroenergetskog sektora u BiH za Federaciju BiH usvojen je tek u 2005. godini.

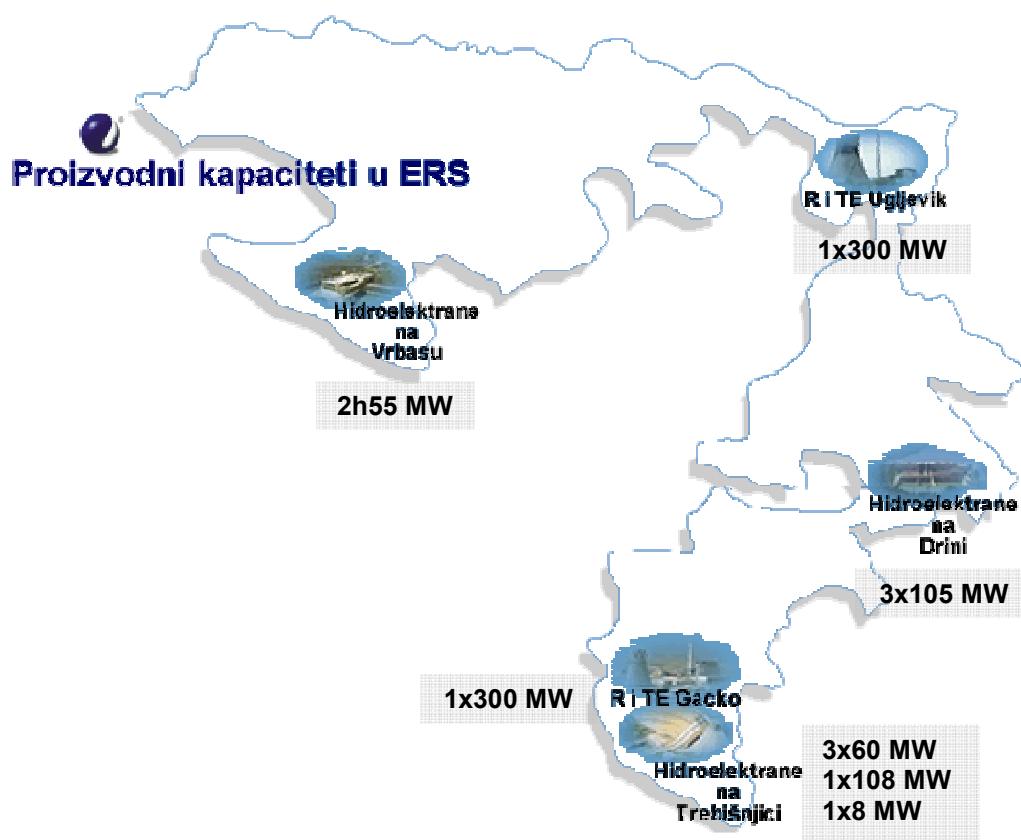
Nekonzistentnost pojedinih odredbi Zakona o električnoj energiji, potreba za harmonizacijom sa drugim zakonima u Bosni i Hercegovini, kao i obaveza usklađivanja sa odredbama Ugovora o energetskoj zajednici Jugoistočne Evrope (ako bude potpisana i ratifikovana), nameću potrebu revizije Zakona o električnoj energiji RS. Iskustva evropskih zemalja u tranziciji, a i zemalja EU pokazuju da su bile potrebne izmjene nacionalnih energetskih zakonodavstava poslije 3 do 6 godina primjene početnih reformskih zakona.

2.3. Tržište električne energije i javne usluge

Elektroenergetske djelatnosti mogu se obavljati kao javne ili tržišne usluge. Međutim, obveze energetskih subjekata ne razlikuju se prema tom kriteriju, nego po načinu formiranja cijena (slobodne ili regulisane).

2.3.1. Proizvodnja električne energije

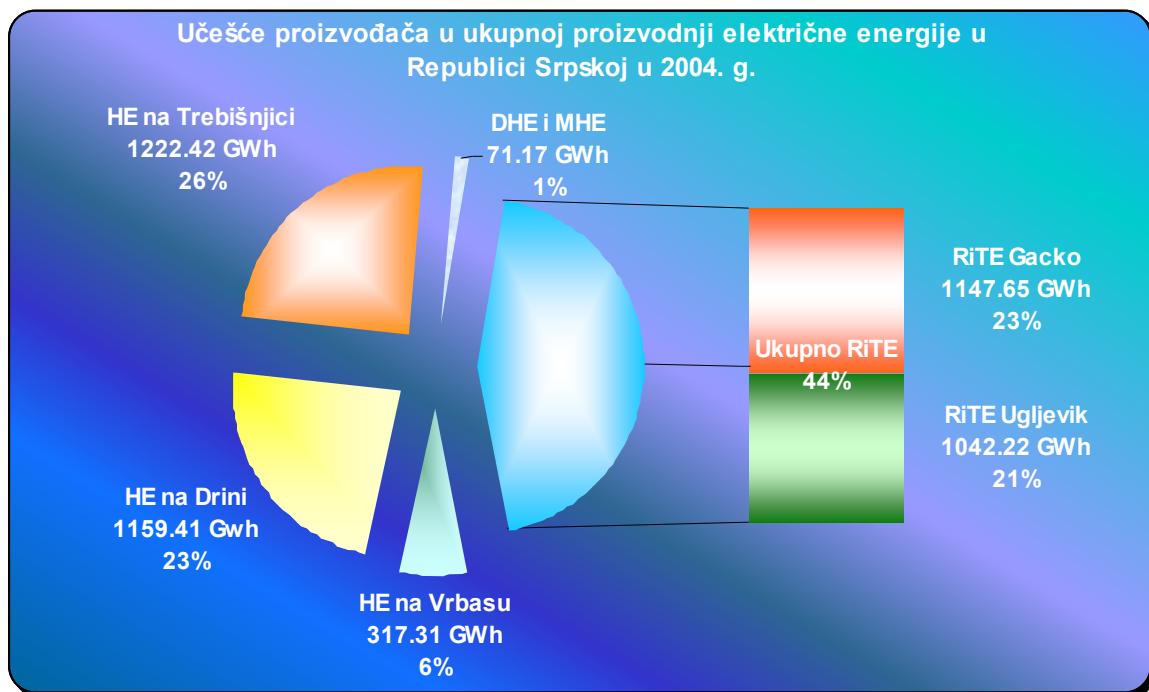
Proizvodnja električne energije, odnosno prodaja proizvedene električne energije je djelatnost koja se obavlja u tržišnoj konkurenciji. Kada je tržište električne energije otvoreno proizvodne cijene su potpuno „slobodne“, osim nekih izuzetaka koji se odnose na obnovljive izvore i kogeneraciju, i u vanrednim situacijama. U procesu uvođenja tržišta, na samom početku su i proizvodne cijene regulisane, obično od strane regulatornog tijela. U Republici Srpskoj Regulatorna komisija za električnu energiju određuje cijene električne energije na pragu svake elektrane. Proizvodnja električne energije za tarifne kupce predstavlja obavezu javne usluge, dok je proizvodnja električne energije za kvalifikovane kupce u Republici Srpskoj, u BiH i u izvozu prizvodnja za tržište.

Slika br.2.- Proizvodni kapaciteti u „Elektroprivredi“ Republike Srpske

Proizvodnja električne energije u Republici Srpskoj obavlja se u pet proizvodnih preduzeća i četiri male hidroelektrane u sastavu dva distributivna preduzeća. Ostvarena proizvodnja u 2004. godini iznosila je 4960,18 GWh. Na slici br. 2 su

predstavljeni proizvodni kapaciteti u RS, a na slici br.3 struktura proizvodnje električne energije u 2004. godini.

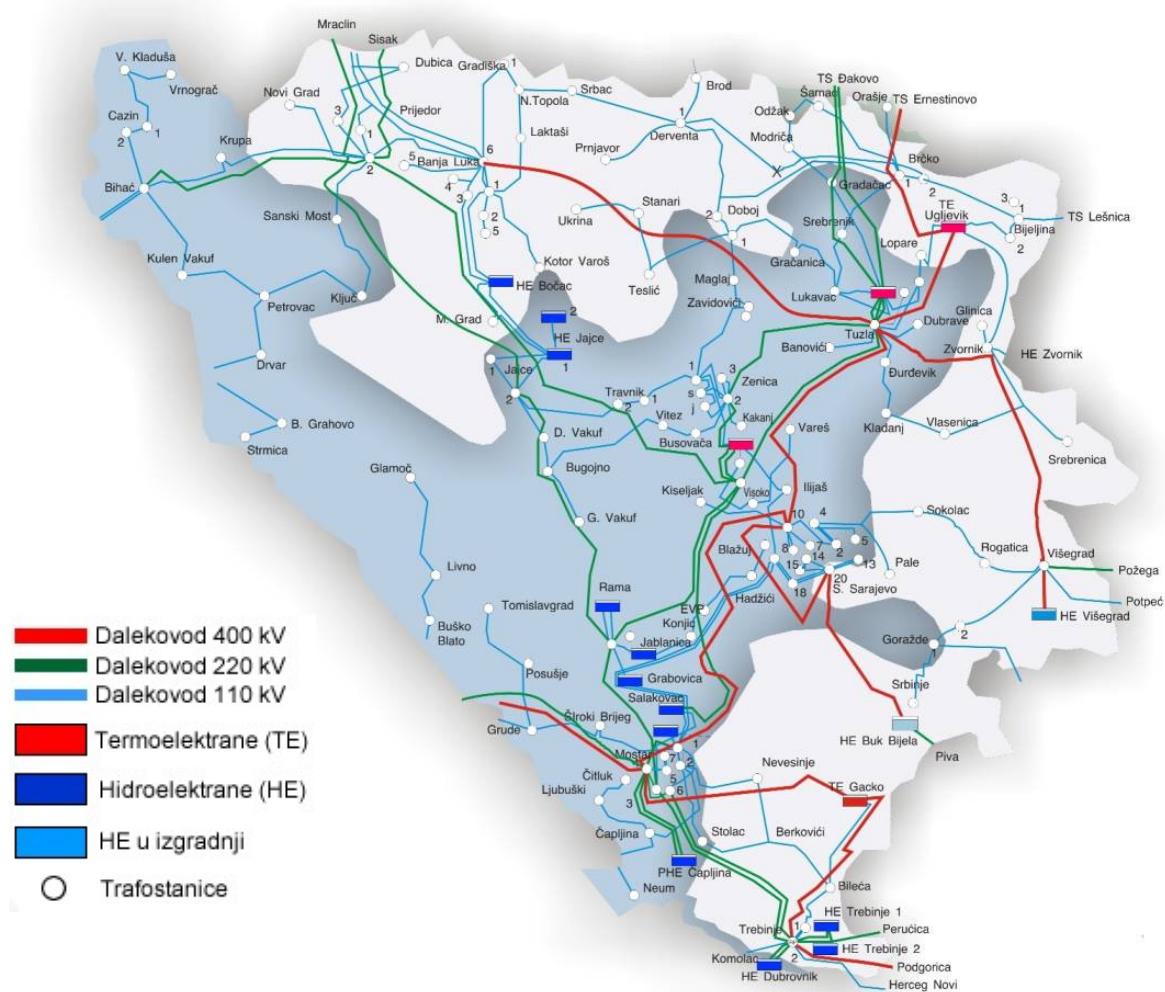

Slika br. 3 - Struktura proizvodnje električne energije u 2004. godini

2.3.2. Prenos električne energije

Prenos električne energije je monopolска djelatnost, te zbog toga mora biti regulisana kako bi se obezbijedilo korištenje mreže za sve korisnike na jednakopravan i transparentan način po regulisanim cijenama. Od posebnog je značaja da prenosna djelatnost bude razdvojena od ostalih komercijalnih elektroenergetskih djelatnosti u posebne kompanije (upravljačko i pravno razdvajanje) kako bi se obezbijedila nepristrasnost u pružanju usluga. Prenosna djelatnost u Republici Srpskoj je organizovana na nivou BiH u okviru posebne kompanije „Elektroprenos Bosne i Hercegovine“. Regulisanje djelatnosti prenosa je u nadležnost DERK-a.

Na slici br. 4 je prikazana karta prenosne mreže Bosne i Hercegovine. Mreža je u ratu pretrpjela znatna oštećenja i bila razdvojena na dva dijela, od kojih je jedan pripadao I sinhronoj UCTE zoni (Federacija BiH), a drugi II sinhronoj zoni (Republika Srpska), ali je u potpunosti rekonstruisana i ponovo spojena. Naime, od 10.10.2004. godine kada je izvršena rekonekcija dvije sinhrone zone (I sinhrona zona koja obuhvata zapadnu i centralnu Evropu i II koja obuhvata jugoistočnu Evropu) elektroenergetska mreža Republike Srpske je postala sastavni interkonektovani dio velike evropske UCTE mreže.

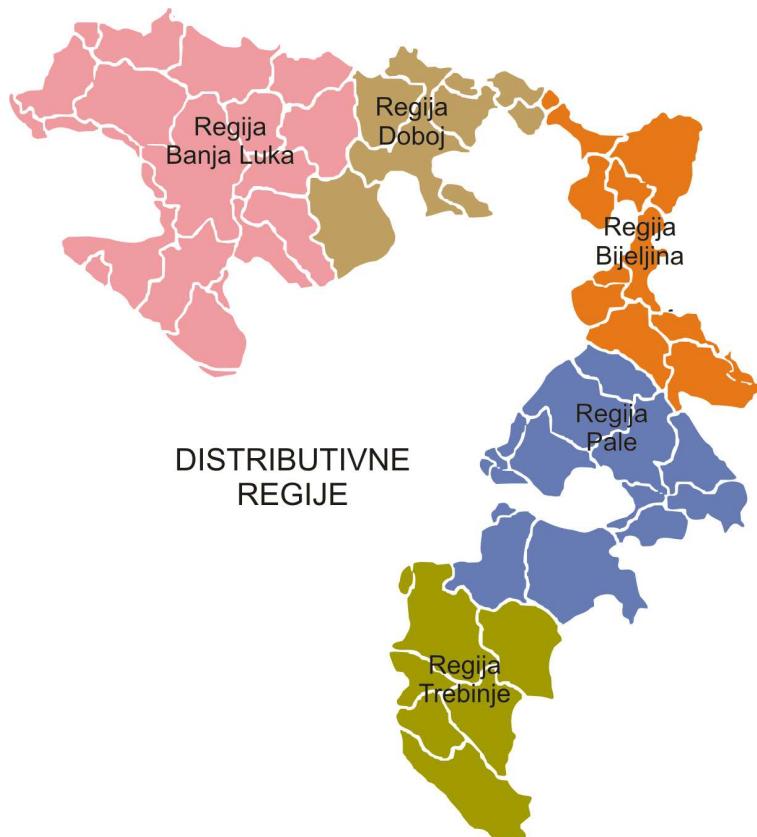
Slika br. 4 – Karta prenosne mreže Bosne i Hercegovine

2.3.3. Distribucija električne energije

Distribucija električne energije predstavlja prenos električne energije na srednjenačinskoj i niskonačinskoj mreži radi isporuke krajnjim kupcima, te je, kao i prenos na visokonačinskoj mreži monopolna djelatnost i kao takva treba biti regulisana kako se ne bi zloupotrijebio monopolni položaj distributivnih kompanija koje jedine posjeduju kapacitete za obavljanje ove djelatnosti na određenom području. Kada je u pitanju razdvajanje distributivne djelatnosti od ostalih komercijalnih djelatnosti (proizvodnja i snabdijevanje), ono se, takođe, nameće kao uslov nepristrasnosti u pružanju usluga, ali nacionalna legislativa evropskih zemalja i legislativa EU kao krovna za njene članice, dopušta dosta izuzetaka i vremensko odlaganje obaveze razdvajanja od tri godine u odnosu na prenosnu djelatnost.

Distributivna djelatnost u RS se obavlja u okviru pet distributivnih kompanija (slika br.5) u sastavu "Elektroprivrede" RS sa franšiznim pravima isporuke električne energije na određenim geografskim područjima i regulisana je od strane Regulatorne komisije za električnu energiju RS. Distributivne kompanije obavljaju i djelatnost snabdijevanja električnom energijom tarifnih kupaca. Iako se djelatnost distribucije i djelatnost snabdijevanja u Republici Srpskoj obavljaju u sistemu obavezne javne usluge, biće potrebno primjeniti odgovarajuće razdvajanje ovih

djelatnosti u slučaju da se one obavljaju u okviru istog pravnog subjekta (u početku računovodstveno, a kasnije i upravljačko-funkcionalno).

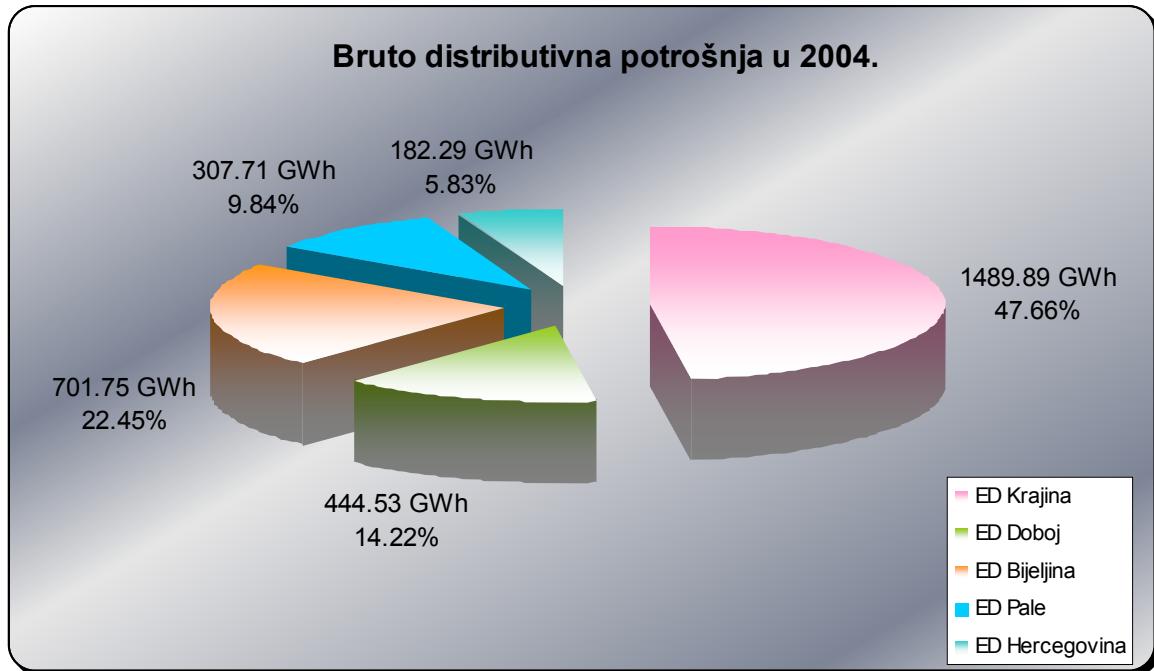
Slika br. 5 - Distributivne regije u Republici Srpskoj

2.3.4. Snabdijevanje električnom energijom

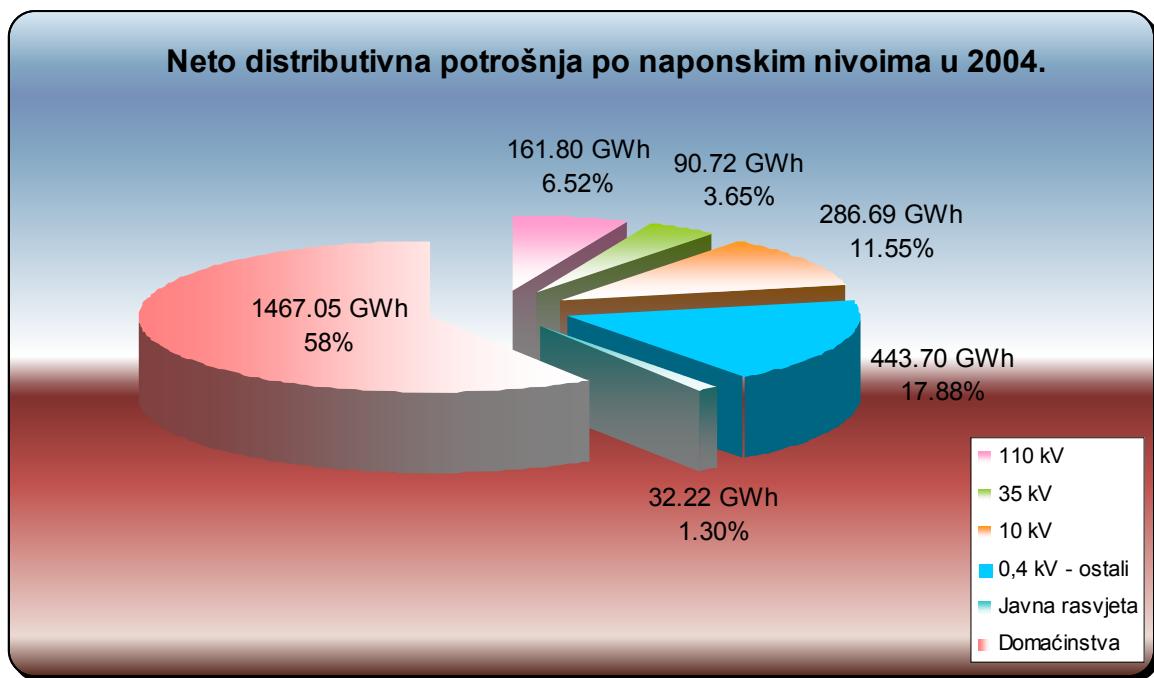
Snabdijevanje električnom energijom je, u principu, komercijalna djelatnost koja se kod razvijenih tržišta obavlja u uslovima slobodne konkurenčije. Upravo je mjeru otvorenosti nekog tržišta izražena slobodom kupca da izabere svog snabdjevača električnom energijom.

Po tom osnovu se kupci dijele na kvalifikovane (slobodan izbor snabdjevača) i nekvalifikovane (zarobljene) kupce. Snabdijevanje nekvalifikovanih (tarifnih) kupaca u RS je regulisana djelatnost, tako da Regulatorna komisija za električnu energiju RS određuje tarife za tarifne kupce po kojima ih snabdijeva korisnik licence za snabdijevanje. Korisnik licence za snabdijevanje električnom energijom tarifnih kupaca na određenom tarifnom području, u početku bi trebalo biti regionalna distributivna kompanija, s tim da je s obzirom da se radi o istom pravnom subjektu, obavezna da izvrši najmanje računovodstveno razdvajanje djelatnosti snabdijevanja od „klasične“ djelatnosti distribucije.

Na slici br.6 je prikazana bruto distributivna potrošnja po distributivnim kompanijama (regijama), a na slici br.7 struktura ukupne potrošnje električne energije u Republici Srpskoj po kategorijama potrošnje (naponski nivoi i grupe kupaca).

Slika br.6 - Bruto distributivna potrošnja u 2004.godini

Slika br. 7 - Struktura neto distributivne potrošnje u 2004. godini

2.3.5. Operatori sistema

Operator sistema je elektroenergetski subjekt koji je nadležan za upravljanje određenim elektroenergetskim sistemom (pružanje i obezbeđenje sistemskih usluga). Operator prenosnog sistema (OPS) je često sastavni dio prenosne kompanije, a operator distributivnog sistema (ODS) je po pravilu u sastavu distributivne kompanije. Pružanje sistemskih usluga od strane operatora sistema je, takođe, potrebno regulisati i nadgledati, kako u pogledu cijena njegovih usluga, tako i u pogledu otvorenosti i nepristrasnosti prema korisnicima njegovih usluga. Jedan dio usluga OPS nabavlja od drugih elektroenergetskih subjekata (pomoćne usluge), obično u tržišnoj konkurenciji na transparentan način, i troškove nabavke tih usluga prenosi na njihove korisnike u skladu sa unaprijed utvrđenim i odobrenim pravilima. Funkcija operatora prenosnog sistema je za Republiku Srpsku, kao i prenos, organizovana na nivou BiH u okviru posebne neprofitne kompanije „Nezavisni operator sistema za BiH“ (NOS), koja je regulisana od strane DERK-a.

2.4. Dinamika otvaranja tržišta

Stepen otvorenosti tržišta električne energije definiše se kao udio potrošnje kupaca koji imaju slobodu izbora snabdjevača, tj. potrošnje kvalifikovanih kupaca u ukupnoj potrošnji svih kupaca. Prag za sticanje statusa kvalifikovanog kupca u pojedinim je državama definisan na različite načine: godišnjom potrošnjom, priključnom snagom ili naponskim nivoom priključka. Zakonom o električnoj energiji (član 49.) je predviđeno da svi kupci električne energije u Republici Srpskoj koji imaju ukupnu potrošnju preko 10 GWh mogu dobiti status kvalifikovanog kupca. Uslove i kriterijume za sticanje statusa kvalifikovanog kupca propisuje Regulatorna komisija za električnu energiju RS. Aktivnosti na otvaranju tržišta je potrebno uskladiti na nivou Bosne i Hercegovine, kroz neposrednu saradnju regulatornih komisija, iako ova problematika nije u potpunosti na isti način regulisana u oba entitetska zakona o električnoj energiji i Zakonu o Prenosu, NOS-u i DERK-u. Otvaranje tržišta podrazumijeva donošenje plana otvaranja, potrebnih pravila i osposobljavanje institucija, na način da tržište može funkcionisati na jedinstvenom tržišnom prostoru Bosne i Hercegovine i uključiti se u regionalno tržište Jugoistočne Evrope. Pripremljeni Ugovor o energetskoj zajednici Jugoistočne Evrope treba da bude obavezujući dokument za zemlje potpisnice, što znači da njihova energetska legislativa mora biti međusobno usaglašena, kako u pogledu uspostavljanja neophodnih tržišnih subjekata, tako i u pogledu poštovanja rokova ostvarenja uslova neophodnih za funkcionisanje fer tržišta električne energije u regionu.

2.5. Sigurnost snabdijevanja

Sigurnost snabdijevanja je pitanje koje otvaranjem tržišta dobija sve veći značaj. Podrazumijeva utvrđivanje institucije odgovornosti za sigurno snabdijevanje i mehanizme otklanjanja mogućih uzroka nesigurnosti u mreži ili neraspoloživosti proizvodnje ili nabavke električne energije. Da bi se postigao zadovoljavajući nivo sigurnosti snabdijevanja, nužno je obezbijediti dovoljne proizvodne kapacitete, odgovarajući prenosni i distributivni sistem i efikasno upravljanje. Ovo pitanje se često može efikasnije riješiti na regionalnom nivou,

iako do sada, dok se ne nađe zajedničko rješenje, čak i države EU utvrđuju vlastite procedure i donose posebne mјere radi osiguranja sigurnog snabdijevanja električnom energijom.

2.5.1. Izgradnja proizvodnih objekata električne energije

Radi obezbeđenja sigurnosti snabdijevanja potrebno je definisati postupak izgradnje novih proizvodnih kapaciteta, što podrazumijeva da postupak i njegovo provođenje budu u skladu s objektivnim, jasnim i nepristrasnim, unaprijed javno objavljenim kriterijumima. Ovaj postupak se naziva postupak izdavanja dozvole za izgradnju proizvodnih kapaciteta ili postupak autorizacije. Podnosioci zahtjeva za izgradnju objekta, u slučaju da ne dobiju dozvolu za izgradnju, moraju biti obaviješteni o razlozima za uskraćivanje dozvole. Podnosiocu zahtjeva, takođe, treba biti omogućeno podnošenje žalbe u slučaju odbijanja zahtjeva za izgradnju proizvodnog objekta.

Ako se kroz postupak odobrenja (autorizacije) ne obezbijedi dovoljno proizvodnih kapaciteta za sigurno snabdijevanje kupaca, odnosno ukoliko nema tržišnog interesa za izgradnju novih proizvodnih objekata, može se raspisati licitacija za izgradnju dodatnih proizvodnih kapaciteta, koja bi trebala biti utemeljena na javno objavljenim kriterijima.

Izgradnja proizvodnih kapaciteta na bazi obnovljivih izvora i za istovremenu proizvodnju toplotne i električne energije (kogeneracija) dodatno se posebno reguliše.

2.5.2. Sigurnost elektroenergetskog sistema i tržište električne energije

Radi obezbeđenja sigurnosti jednog elektroenergetskog sistema potrebne su, najmanje, slijedeće aktivnosti:

- izrada i redovno godišnje ažuriranje dugoročnih procjena razvoja prenosne mreže od strane operatora sistema u saradnji s prenosnom kompanijom;
- izrada i redovno godišnje ažuriranje dugoročnih procjena razvoja tržišta električne energije;
- izrada odgovarajućih procjena sigurnosti snabdijevanja kupaca električne energije na bazi procjena razvoja tržišta i prenosne mreže, te podnesenih zahtjeva za izdavanje odobrenja za izgradnju proizvodnih objekata;
- izrada planova nužnih mјera za osiguranje potrebne sigurnosti elektroenergetskog sistema.

Sigurnost elektroenergetskog sistema u Republici Srpskoj i Bosni i Hercegovini, i pored činjenice da instalirani proizvodni kapaciteti daleko premašuju potrebe potrošnje električne energije i po energiji i po snazi i da je prenosna mreža skoro u potpunosti rekonstruisana na predratni nivo, nije konzistentno riješena ni u pogledu zakonskog i regulatornog okvira, ni u pogledu jasnog definisanja procedura i institucionalne odgovornosti. Zakoni o koncesijama, ekološki zakoni i propisi, energetski zakoni i drugi propisi zahtijevaju punu harmonizaciju u cilju prevazilaženja mogućih nesporazuma u procesu izgradnje novih i rekonstrukcije postojećih elektroenergetskih objekata.

2.6. Cijene električne energije u Republici Srpskoj ¹

Sadašnje cijene električne energije u Republici Srpskoj određene su na osnovu Tarifnog sistema i tarifnih stavova koji je donijela Vlada Republike Srpske u decembru 2004. godine u skladu sa izmjenama i dopunama Zakona o električnoj energiji, a primjenjivaće se od 01.01.2005. godine dok Regulatorna komisija za električnu energiju ne odredi nove. Određivanjem ovih cijena izvršene su korekcije do tada važećih cijena koje je utvrdila „Elektroprivreda“ RS uz saglasnost Vlade Republike Srpske.

Postojeći tarifni sistem karakteriše sljedeće:

- cijene električne energije različite su za različite kategorije potrošnje i grupe kupaca, i zavise od sezone i doba dana kada se koristi električna energija;
- osnovna podjela kupaca električne energije je na kategorije potrošnje na osnovu naponskog nivoa na kojem se preuzima električna energija, uz dodatnu podjelu na niskom naponu na kategorije domaćinstva i ostale kupce (privredni subjekti tj. preduzeća, trgovine i ostale);
- zimska sezona traje od 01.10. do 31.03. a ljetna od 01.04. do 30.09.
- trajanje veće tarife (VT) je od 6 do 22 sata, odnosno u ljetnom računanju vremena od 7 do 23 sata; a trajanje manje tarife (MT) je od 22 do 6 sati, odnosno u ljetnom računanju vremena od 23 do 7 sati. Manja tarifa obuhvata još i dane vikenda od petka u 22(23) do ponedeljka u 6(7) sati;
- obračunski elementi koji čine ukupnu cijenu su: aktivna energija, obračunska snaga i prekomjerno preuzeta reaktivna energija.

2.6.1. Domaćinstva

- svim domaćinstvima se obračunava aktivna energija po srednjoj tarifi osim domaćinstava koja imaju ugrađeno baždareno dvotarifno brojilo i uklopni sat, pod uslovom da su podnijeli zahtjev za takav obračun;
- snaga za domaćinstva se računa na sledeći način: na svakih započetih 200 kWh potrošnje električne energije obračunava se po 1 kW obračunske snage, a za potrošnju preko 1000 kWh obračunava se 6 KW obračunske snage.

(Sve cijene su date u feninzima i bez poreza)

Period	Aktivna energija Veća tarifa	Aktivna energija Manja tarifa	Aktivna energija Srednja tarifa	Snaga po kW
Zimska sezona 01.10. - 31.03.	12,90	6,45	10,32	300
Ljetna sezona 01.04. - 30.09.	8,60	4,30	6,88	200

¹ Izvor podataka „Elektroprivreda“ Republike Srpske, Trebinje

2.6.2. Ostali kupci

Napon ski nivo	Tari fna grupa	Opis	Sezona	Veća tarifa	Manja tarifa	Srednja tarifa	Reaktivna energija	Obračuns ka snaga
110 kV	110	Ugovorni kupci - mjerjenje na 110 kV	zimska	5,40	2,70	-	1,80	800,00
			ljetna					
35 kV	035	Ugovorni kupci - mjerjenje na 35 kV	zimska	5,80	2,90	-	1,90	840,00
			ljetna					
10 kV	010	Ugovorni kupci - mjerjenje na 10 kV	zimska	6,20	3,10	-	2,00	880,00
			ljetna					
0,4 kV	031	Viranci u kategoriji domaćinstava	zimska	12,90	6,45	10,32	-	300,00
			ljetna					
0,4 kV	041	Ostali kupci na 0,4 kV sa mjerenjem snage	zimska	10,00	5,00	-	3,25	1000,00
			ljetna					
0,4 kV	042	Ostali kupci na 0,4 kV bez mjerena snage (jednotarifni)	zimska	-	-	19,20	-	2400,00
0,4 kV	043	Ostali kupci na 0,4 kV bez mjerena snage (dvotarifni)	zimska	24,00	12,00	-	8,40	2400,00
			ljetna					
0,4 kV	060	Javna rasvjeta	zimska	-	-	12,00	-	-
			ljetna					
0,4 kV	046	Ostali kupci na 0,4 kV poljoprivredni proiz. (jednotarifni)	zimska	-	-	12,67	-	1584,00
			ljetna					
0,4 kV	047	Ostali kupci na 0,4 kV poljoprivredni proiz. (dvotarifni)	zimska	15,84	7,92	-	5,54	1584,00
			ljetna					